

Repetytorium

Nauka o państwie

Geneza państwa

Arystoteles- państwo pochodzi z natury, powstało na drodze naturalnego rozwoju, syntezy mniejszych wspólnot rodzinnych w osady, które skupiając się tworzyły wspólnotę miasta państwa (polis). Zadaniem polis miało być zapewnienie obywatelom szczęśliwego i cnotliwego życia, przy zachowaniu umiaru w działalności politycznej. Wyróżnił trzy podstawowe czynniki władcze: obradujący, rządzący i sądzący.

#1 Poglądy średniowiecza:

Doktryna teologiczna - (św. Augustyn, św. Tomasz z Akwinu). Panujący korzysta z boskiej charyzmy i nią legitymuje swoje działanie. Takiej władzy należy się bezwzględne posłuszeństwo.

Doktryna patriarchalna - (Robert Flimer)- państwo powstało z rodziny, która stopniowo się rozrosła. Źródłem panowania królewskiego była władza ojca nad członkami rodziny.

Doktryna patrymonialna - u źródeł powstania władzy państwowej leży własność ziemi. Władza państwowa wywodzi się z prawa własności do ziemi (patrimonium), będąc jego kontynuacją i rozwinięciem. Władza państwowa wywodzi się z prawa własności księcia do ziemi.

#2 Poglądy nowożytne:

Teoria umowy społecznej - „lud” traktowany jest jako źródło wszelkich uprawnień władczych państwa. Jest to podmiot noszący te uprawnienia w sposób pierwotny, niepodzielny i niezbywalny.

John Locke - Stan naturalny charakteryzuje się brakiem istnienia społeczeństwa i władzy politycznej. Wynika stąd, iż nikt nikomu nie podlega. Ludzie posiadają naturalne prawo do własności, prawo do życia oraz prawo do równości. Wolność należy do naturalnych uprawnień człowieka. W stanie natury wykonywanie prawa natury jest powierzone każdemu

człowiekowi. Każdy też ma prawo do ukarania przestępcy, który narusza prawo natury. Jediną drogą rzeczywistego zagwarantowania wolności jest połączenie naturalnie wolnych jednostek na podstawie umowy każdego z każdym w społeczeństwo. Zatem do zawarcia umowy o utworzenie społeczeństwa skłania ludzi niepewność wynikająca z subiektywnego wyznaczania sankcji za naruszenie prawa natury oraz potrzeba skutecznej ochrony własności prywatnej, bowiem jej istnienie powoduje rozwarstwienie społeczeństwa i podział ludzi na biednych i bogatych. Mocą umowy społecznej wolność naturalna przekształca się w wolność prawną.

Monteskiusz - Prawa natury dotyczą istoty człowieczeństwa. Prawom tym człowiek podlegał przed powstaniem państwa. Stan natury nie jest stanem wojny. Poczucie słabości jednostki odrzuca ją od agresji. Dlatego pierwszym prawem natury jest pokój pomiędzy słabymi, równymi sobie jednostkami. Można też mówić o drugim prawie natury, który jest zaspokajanie potrzeby pożywienia. Trzecim jest potrzeba łączenia się w pary, potęgowana uczuciem przyjemności współżycia. Czwarte prawo natury wyraża pragnienie życia w społeczeństwie. W momencie powstania społeczeństwa ustaje równość, a z tym momentem pokój i pojawia się pomiędzy nimi wojna. Wojna to stan pomiędzy społeczeństwami i pomiędzy jednostkami. Ponieważ natura nakazuje życie w społeczności, pojawia się nowe prawo. Jest to prawo narodów, prawo polityczne i prawo cywilne. Gwarancją właściwego ustroju powinna być odpowiednia organizacja władzy w państwie. Warunkiem wolności jest to, by w państwie nie nadużywano władzy. Dobry ustrój państwa powinien dysponować tego rodzaju granicami, które uniemożliwiają naruszanie praw obywateli. W każdym państwie istnieją trzy rodzaje władzy: w. prawodawcza, w. wykonawcza rzeczy należących do prawa narodów i władza wykonawcza rzeczy należących do prawa cywilnego.

Teoria podboju - (wiek XIX Dühring, Gumplowicz) - przemoc na zewnątrz.

Teoria procesu rozwarstwienia klasowego - państwo powstało w wyniku procesów zachodzących w społeczeństwie. Państwo powstaje wówczas gdy ze wzrostem wydajności pracy kształtuje się własność prywatna, co powoduje że równe pod względem ekonomicznym społeczeństwo rozpada się na klasy i dochodzi do sprzeczności klasowych.

Teorie socjologiczne - państwo tworzy się na skutek podziału pracy, bowiem w ten sposób wyróżniają się rządzący i rządzonych. Grupa ludzi uzyskuje przewagę nad innymi dzięki swym zdolnościom organizacyjnym, doprowadzając do harmonijnego współżycia.

Teorie psychologiczne - powstanie władzy państwowej uzasadnione jest przeżyciami psychicznymi- podporządkowaniem się władzy przez poddanych i żądaniem rządzących, by im się podporządkować.

Powstanie państwa w doktrynie prawa międzynarodowego (wg Antonowicza):

- Zjednoczenie dwóch lub więcej państw, prowadzące do powstania nowego państwa (np. zjednoczenie Niemiec)
- Rozczłonkowanie państwa na dwa lub więcej nowych państw (rozpad Czechosłowacji)
- Secesja części terytorium państwa dająca początek nowemu państwu (w 1860 r. wystąpienie z Unii 11 stanów południowych, które utworzyły Skonfederowane Stany Ameryki),
- Uzyskanie przez terytorium zależne niepodległości w postaci nowego państwa (Polska w 1918 r.).